

Az „Illyés Gyula Közművelődési Életműdíj” első kitüntetettje, Halász Péter köszöntése

Szeretettel köszöntöm a konferencia résztvevőit és a díjátadó ünnepségen résztvevőket. Különös szeretettel és nagy tisztelettel köszöntöm Halász Pétert, aki nincs testi valóságában velünk, de aki nemcsak lélekben van itt, hanem az éter hullámain is figyel bennünket, és hallja a szavainkat és a méltatását. Remélem, hogy átérzi megbecsülésünket.

Azért vagyok itt, hogy Illyés Gyula lányaként valamilyen módon kifejezzem annak a szellemiségnek a jelenlétét, amelyet apám képviselt, és amelyet a Nemzeti Művelődési Intézet is életben tart, és amely ennek a nemzeti közművelődési életműdíjnak a megszületését is indokolja.

Apám volt az, aki a második világháború másnapján először intézményesen létrehozott és működtetni kezdett egy olyan intézményt, amely Magyar Népi Művelődési Intézet elnevezéssel 1946-os megalakulásakor azokat a célokat tűzte ki, amelyeket ez a mostani intézmény is magáénak vall. Társadalmunk azóta megváltozott. Megváltozott a világunk is, mások lettek a lehetőségeink, de a szellemiségre, úgy érzem, szükség van, a feladatok átalakult formában

megvannak. Az életműdíjat azért nevezték el apámról, hogy az 1948-ban megszüntetett intézetre emlékeztessen bennünket.

Halász Péter tevékenysége – egész életműve – folytatja azt a szellemiséget, amelyet apám képviselt. Három szempontot sze-

retnék ebben a szellemiségben kiemelni, amelyet apám is nagyon fontosnak tartott, és amely úgy érzem, hogy Halász Péter életművét és tevékenységét áthatja: amely kettejük céljaiban közös. Az egyik a nagyobb törődés az elmaradott térségekkel. Apámnak egész életén végig követhető elképzelése volt, hogy a kultúrát és a műveltséget oda kell vinni, ahol azok az emberek élnek, akiknek erre szükségük van. Hogy ne kényszerítsék azokat, akik egy kistérségben, egy eldugott helyen élnek arra, hogy eltávozzanak onnan, ahhoz, hogy hozzájuthassanak a kultúrához, hanem a kultúrát, a műveltséget kell helybe vinni. Ha valaki el akar menni, természetesen elmehet, de ne kényszerítsék rá az embe-

reket. A Móricz Zsigmond-i népfőiskolák gondolatvilága nyomán, Németh Lászlóval együtt vallotta a hátrányos helyzetű emberekkel és közösségekkel való foglalkozás fontosságát, és ez jellemzi Halász Péter tevékenységét is. Illyés Gyula műveiből a *Pusztulástól a Lélek és kenyérig* sok példát hozhatnánk föl erre.

A másik ilyen kiemelt pont, az a kapcsolat a külföldi magyarokkal, ami az előbbiekből következik, és ami a trianoni történelmi változások után alakult ki, hogy Illyés Gyula továbbra is egészen látta a magyarságot, úgy szerette volna látni, ez vitte rá őt arra, hogy a külhoni magyarok sorsára, bárhol éljenek is, jobban ráirányítsa a figyelmet. Különösen erős lett ez a

törekvése a második világháború után.

A kettejük szellemiségét átható – Illyés Gyulánál és Halász Péternél is kiemelendő – harmadik közös vonás a néprajzkutatás, a néprajzi gyűjtés iránti figyelem és érdeklődés, a helyi közösségek létrehozta értékek megőrzése, feldolgozása. Halász Péter ezt szakmai szinten, egész életében művelte. Apám pedig íróként. Hogyha csak arra gondolunk, hogy amikor Oroszországba utazott 1934-ben, akkor az egyik legfontosabb célja az volt, hogy a magyarok távoli rokonait fölkeresse. Hét kilónyi – a magyarok rokonainak a nyelvtanáról, művészetéről, életéről szóló – könyvet vásárolt meg és gyűjtött össze. Sajnos a szovjet posta akkori rossz működése miatt nem jutottak el Magyarországra. Ez az érdeklődése legfiatalabb korától végigvonult apám egész életén. A harmincas években a népdalról írott tanulmányaira is utalhatnánk itt, vagy a magyar népmesék iránti, egészen korai érdeklődésére és később megjelent népmese-gyűjteményeire. De arra is, hogy mindennapi életében, mennyire szerette a népi használati tárgyakat. Nem népművészeti gyűjteményről, vagy szakszerű gyűjtésről van szó az ő esetében, hanem a régi, népi, mindennapi eszközök megbecsüléséről, megőrzéséről. Apám úgy érezte, hogy egy-egy pásztorfaragás, gyalu, agyagbögge, régi lakat, faragott bot vagy famozsár formáiban benne él azoknak a lelke, akik létrehozták és használták. Otthon meg is őriztük az ő kis használati-tárgy gyűjteményét. Bízom abban, hogy az édesapám képviselte szellemiség ebben az intézményben folytatódni fog. Jelzi ezt Halász Péter nagyon megérdemelt életműdíja is, amelyet, a díj első díjazottjaként munkásságáért kap meg. Nagy szeretettel gratulálok neki.

Köszönöm, hogy meghallgattak.